

Костіна Валентина,

д. п. н., професор,
професор кафедри соціальної
роботи і соціальної педагогіки
Харківський національний
педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
orcid.org/0000-0003-2410-7497
e-mail: vkostina@hnpu.edu.ua

ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ ТА МОЛОДІЮ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ НА АДАПТИВНИХ ЗАСАДАХ

Анотація. У статті обґрунтовано потребу оновлення змісту та методичного забезпечення процесу соціального виховання дітей та молоді в умовах нових соціальних викликів, а також підготовки майбутніх фахівців до здійснення відповідної діяльності на адаптивних засадах. Метою публікації було виявлення суті, змісту та особливостей організації соціально-виховної діяльності з дітьми та молоддю в умовах адаптивних сучасних викликів, а також визначення можливостей, що забезпечують розвиток професійного потенціалу фахівців соціальної галузі до цього виду діяльності. На основі аналізу наукової літератури та практики соціального виховання дітей та молоді в сучасних умовах, виокремлено суть та основні складники соціально-виховного впливу, що забезпечують успішність самореалізації та самоствердження особистості, визначаючи адаптивний характер цих процесів. З'ясовано важливі аспекти соціального виховання дітей та молоді, якими мають володіти майбутні фахівці соціальної галузі для успішної професійної діяльності. Надано характеристику компонентів професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до організації соціального виховання дітей та молоді в умовах сучасних соціальних викликів, що здійснюється в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди на адаптивних засадах. Визначено дисципліни професійної підготовки під час опанування нормативної та варіативної її складових, а також в умовах виховних студій студентського наукового товариства. Виокремлено специфіку організації соціально-виховної проектної діяльності в умовах підготовки заходів студентського наукового товариства.

Наведено результати вимірювання впливу організації професійно-спрямованої соціально-виховної діяльності на стан та професійне зростання майбутніх фахівців соціальної галузі. Окреслено орієнтири для подальшої роботи з визначення наступності у відповідній підготовці фахівців до організації соціально-виховної роботи з дітьми та молоддю в умовах поширення нових інформаційних та адаптивних технологій, необхідність забезпечення підготовки фахівців соціальної галузі до організації соціально-виховних впливів на дітей та молодь, що створюють умови для розвитку важливих соціально-емоційних навичок, успішної самореалізації та самоствердження на адаптивних засадах.

Ключові слова: діти, молодь, організація соціально-виховної діяльності, фахівець соціальної галузі, нові соціальні виклики, професійний потенціал, соціальна відповідальність, самоствердження, самореалізація, адаптивні засади.

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві дедалі поширеним стає використання різноманітних технологій та гаджетів, а конкуренцію людським можливостям складає розвиток штучного інтелекту. Ці стрімкі зміни породжують велику кількість нових викликів, які можуть знижувати адаптаційні можливості як окремих індивідів так і певних суспільних осередків, що зумовлює необхідність створення умов для підвищення можливостей протистояти негативним соціальним викликам та самореалізовуватися у нових умовах. Тож виховання дітей та молоді в епоху розвитку сучасних цифрових технологій має як переваги, що надають додаткові можливості використання технічних засобів так і недоліки, які впливають на розвиток молодого покоління. Недостатня підготовленість батьків та вихователів до особливостей здійснення соціально-виховних впливів у сучасних умовах може підсилити певні негативні тенденції та ризики (розвиток гіподинамії, поява схильності до розвитку залежностей від використання гаджетів, зниження показників здоров'я та розвитку таких важливих у повсякденному спілкуванні рис, здібностей та навичок як емпатія, комунікабельність, доброзичливість, схильність до підтримки та вміння працювати в команді тощо). Тому, важливою проблемою соціально-педагогічної науки та практики в сучасних умовах стрімкої технологізації в суспільстві є пошук можливостей для підвищення рівня професійної компетентності

майбутніх фахівців соціальної галузі до здійснення соціально-виховних впливів на дітей та молодь, що враховує особливості сучасних соціальних викликів та спрямовано на підвищення таких важливих соціально-емоційних навичок та характеристик як комунікативна культура, емпатійні навички, соціальна активність й відповідальність, толерантність, вміння працювати у команді, а також здатних до зниження дії вищезначених ризиків у процесі їхнього соціального виховання.

Аналіз сучасних досліджень. Аналіз наукової літератури з проблеми підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до здійснення соціально-виховних впливів показав, що досліджено такі її аспекти: суть і особливості самореалізації особистості (І. Бех [1], В. Радул [13], І. Краснощок [13], І.Лебедик [13] та ін.); формування соціальної відповідальності, самовизначення та самореалізація майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників (І. Бодрова[3], В. Корнешук[8], О. Патинок[11], Ю. Руденко[14,15] та ін.); формування професійної компетентності та професійно-педагогічної культури соціальних педагогів та соціальних працівників (І. Богданова[2], О. Карпенко[7], В. Поліщук[12] та ін.). Але недостатньо дослідженою залишається проблема професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до організації соціально-виховної діяльності з дітьми та молоддю в умовах нових соціальних викликів.

Мета дослідження: виявлення суті, змісту та особливостей організації соціально-виховної діяльності з дітьми та молоддю в умовах сучасних викликів на адаптивних засадах, а також визначення умов, що забезпечують розвиток професійного потенціалу фахівців соціальної галузі у цьому виді діяльності.

Виклад основного матеріалу. За даними аналізу сучасних досліджень [5, с. 5-6]: мінімум 27—45 % успіхів у роботі ми досягаємо завдяки соціально-емоційним навичкам; у закладах освіти, де соціально-емоційні навички розвивали комплексно та інтенсивно спостерігаються зміни таких показників як:

академічна успішність покращилась на 11 %, рівень просоціальної поведінки зріс на 10 %, рівень антисоціальної поведінки й булінгу знизився на 10 %; 90,1 % опитаних педагогів вважають, що розвивати соціально-емоційні навички учнів і учениць школи є важливим і затребуваним.

Як засвідчив аналіз наукової літератури для здійснення соціального виховання дітей та молоді в сучасних умовах актуальним підґрунтям є філософія антропоцентризму, що є основою особистісноорієнтованого виховного впливу, який сприяє формуванню суб'єктної позиції вихованця у процесі розвитку його духовної культури та подальшого самоствердження. Так, академіком І. Бехом визначено, що головний орієнтир виховання – це «цілеспрямоване створення ситуацій, в яких вихованець робить власний вибір у сторону високодуховного особистісного зростання»[1, с. 8]. Важливим у сучасних умовах науковець вбачає суспільний запит на відповідальну людину, що піклується про власний гармонійний розвиток, усвідомлює себе та власні вчинки та прагне до певної актуалізації власного потенціалу. Як зазначає дослідник, у вітчизняній педагогіці розроблено дві концепції формування відповідальності у підростаючої особистості [1, с.14]: реалізація ідеї виховання відповідальної залежності в умовах колективу як сильного почуття та емоційного переживання (А. Макаренко); формування відповідальності особистості у контексті виховання її громадянськості й морально-духовної спрямованості як розвиток здатності до життя за принципами добра та високих ідеалів (В. Сухомлинський).

Цілком поділяємо ідеї І. Беха про необхідність розробки проблеми пошуку шляхів та засобів проєктування простору для самореалізації молодого покоління, як основи для формування їхньої соціальної відповідальності та духовної культури, що набувають особливого значення, коли мова йде про підготовку майбутніх фахівців соціальної галузі, які мають бути здатні як до виявлення цих важливих особистісно-професійних якостей так і до надання професійної підтримки та допомоги вразливим контингентам (діти-сироти, діти, що

позбавлені батьківського піклування, діти та молодь з інвалідністю та їхнє оточення тощо).

Аналіз практичного досвіду здійснення соціального виховання в епоху поширення цифрових технологій засвідчив, що батьки та вихователі окрім створення сприятливого виховуючого середовища мають постійно здійснювати ще й певні додаткові функції: контроль за діяльністю вихованців у соціальних мережах, певну профілактичну роботу з ознайомлення вихованців з ризиками, що існують при знаходженні в соціальних мережах, - що дозволять уникнути появи певних проблем у майбутньому [6].

Як зазначають дослідники, «сучасні глобалізаційні виклики викристалізували головне завдання, яке стоїть перед людством, – створення стабільного й безпечного світу», вирішення якого залежить від масової гуманістичної свідомості громадян... та «саме брак патріотичного виховання, відчуття держави як Батьківщини, структури, яка захищає, стала на Сході України ключовою проблемою» [4, с. 5]. Отже, виховання у майбутнього покоління соціальної відповідальності, патріотизму та ціннісних основ співіснування в умовах глобалізованого світу є надважливими завданнями сьогодення.

Вітчизняні науковці стверджують, що основою сучасного виховання має стати національно-патріотичне виховання, яке передбачає «самоусвідомлення й самоідентифікацію українців; становлення пропозитивного світосприймання; світогляду, що ґрунтується на високих ідеалах служіння українському народові, формування патріота», а для цього «педагог має створити таке виховне середовище, де пануватиме доброзичлива творча емоційно позитивна атмосфера, яка стимулюватиме різноманітну цікаву пізнавальну діяльність учнів для розкриття потенціалу особистості, розвитку, вияву й застосування кращих моральних і громадянських якостей» [4, с. 10-11].

Для забезпечення втілення вищезначених ідей в процесі підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі нами створено умови для розвитку таких важливих особистісно-професійних характеристик та якостей, як соціальна відповідальність, толерантність, спрямованість на впровадження ненасильницьких виховних практик у взаємодії, патріотична спрямованість, рефлексивність та емпатійність. Усі зазначені якості та характеристики поступово розвиваються як в умовах опанування майбутніми фахівцями соціальної галузі навчальних дисциплін нормативного (Соціальна педагогіка, Історія і теорія соціального виховання, Опіка та піклування з практикумом, Соціально-педагогічне проєктування) та варіативного (Етнопедagogіка, Соціально-педагогічне проєктування виховуючого середовища, Соціально-виховні студії) циклів, так і в умовах роботи студентського наукового товариства (СНТ) та гуртка «Волонтер», що діє поза межами навчального процесу у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди.

З цією метою нами впроваджено такі інноваційні форми соціально-виховної взаємодії зі здобувачами вищої освіти, як: літературні вітальні; гостьові зустрічі з провідними фахівцями соціальної галузі з обміну досвідом; майстер-класи з метою організації соціально-виховного розвивального професійно-спрямованого освітнього простору [9, с. 29], де здобувачі освіти мають змогу не тільки розвинути власний особистісно-професійний потенціал, а й ознайомитися з можливостями сучасних інформаційних технологій та адаптивних практик.

Особливого значення для розвитку соціальної відповідальності, патріотизму, вміння працювати у команді та інших професійно важливих особистісних характеристик та якостей фахівця соціальної галузі набуває підготовка певних соціально-виховних подій у формі соціально-проєктної діяльності, яка дозволяє залучити до підготовки та реалізації проєкту багато бажаючих, працювати у різновіковій, творчій підтримуючій атмосфері, коли кожен учасник є задіяним до роботи, згідно зі своїми бажаннями, інтересами,

можливостями, та відповідальним за здійснення власної частини завдання водночас[10]. Також підготовка соціально-виховних ініціатив у вигляді проєктної діяльності дозволяє всім її учасникам більше дізнатися про власні можливості та таланти під час різноспрямованої командної роботи над підготовкою заходів та побачити яскраві прояви інших, отримати особисте та спільне задоволення від результату, мати можливість підтримки та допомоги у разі виникнення певних труднощів або проблем. Так, під час підготовки до реалізації заходу Літературної вітальні: «Т. Шевченко – митець або пророк?», що готували до Дня народження Т. Шевченка, активістами СНТ було зібрано цікавий літературно-художній матеріал з виховним змістом, який пізніше було доопрацьовано у тимчасово створеному колективі «ЕТНОАРТ», та у формі завершеної літературно-поетичної композиції з виховним патріотичним змістом представлено на загальноуніверситетський конкурс «Студентська весна», де він отримав диплом лауреата.

Отже, проєктна форма організації соціально-виховної взаємодії дозволяє її учасникам урізноманітнити зміст, форму подання матеріалів, спираючись на особистісний потенціал учасників соціально-виховної взаємодії, та створювати водночас і наближений до потреб та інтересів всіх учасників простір самореалізації і середовище, збагачене надбаннями духовно-моральної культури, які допомагають у пошуку особистісних сенсів буття та його ціннісних основ.

Опитування здобувачів вищої освіти першого та другого освітніх рівнів спеціальності «Соціальна робота» Харківського національного педагогічного університету з використанням спеціально створеної гугл форми з метою визначення впливу соціально-виховної діяльності в умовах СНТ на їхній стан та професійне зростання засвідчило, що:

1) 28, 6% респондентів були присутні на всіх 8 тематичних заходах впродовж року, ще 50% - на 4-5 заходах; 21,4% - на 1-2 заходах;

2) 64, 3% респондентів відзначили, що були організатором активності під час певного заходу та були дуже задоволеними від цього; 28, 6 % респондентів не були організаторами активності під час заходів, але отримали задоволення від присутності;

3) стосовно корисного досвіду, що отримали під час присутності на засіданнях відповіді розподілилися таким чином: найбільша кількість респондентів 78,6% вказала, що їм вдалося накопичити досвід організації соціальної активності серед різних вікових груп; 28,6% відмітили, що набули досвід організації соціально-виховних впливів серед дітей та молоді; 57,1% визначили, що з'явився досвід роботи в команді; 42% респондентів відзначило появу досвіду організації волонтерської діяльності;

4) стосовно бажання поділитися власним досвідом у наступному навчальному році 42,9% вказали, що мають досвід та бажають їм поділитися, а 35,7% - мають досвід, але ще не готові їм поділитися з певних причин, інші – не мають такого досвіду;

5) стосовно питання впливу, що мала присутність на засіданнях СНТ на власний стан та навчальний процес відповіді розподілилися так: 78,6% респондентів відмітили підвищення позитивного емоційного стану та загальної працездатності, 7,1% - наголосили, що це знижувало рівень напруги та підвищувало стресостійкість в сучасних умовах.

Висновки та напрями подальших досліджень. Отже, проведене дослідження дозволило визначити, що: 1) для забезпечення повноцінного розвитку духовної культури та подальшого самоствердження дітей та молоді вихователі мають створювати соціально-розвивальний простір, який дає можливість не тільки для формування ціннісної основи для подальшого життя, а й для розвитку важливих соціально-емоційних навичок, які забезпечують успішність як для самореалізації та прояву власних можливостей так і для взаємодії та адаптації в колективі; 2) розроблені та апробовані в ході дослідження

форми та методи організації виховної взаємодії сприяють розвитку у майбутніх фахівців соціальної галузі таких важливих особистісно-професійних рис та характеристик як соціальна відповідальність, соціальна активність, вміння працювати в команді, резилієнтність, бажання здійснювати соціально-виховну діяльність з дітьми та молоддю у різних соціокультурних осередках, а також забезпечують створення простору для їхньої успішної самореалізації та професійного й особистісного самоствердження.

Перспективними напрямками подальших досліджень вважаємо визначення наступності у підготовці фахівців соціальної галузі до організації соціально-виховних впливів на дітей та молодь, що забезпечуватимуть розвиток важливих соціально-емоційних навичок та їхню успішну самореалізацію та самоствердження в умовах поширення інформаційно-комунікаційних технологій, а також розробка доповнень до змісту підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до роботи в зазначеному напрямі на адаптивних засадах в умовах сучасних соціальних викликів.

Література:

1. Бех І. Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості. Том 2. Ченнівці: Букрек, 2015. 640с.
2. Богданова І. М. Соціальна педагогіка : Навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 200 с.
3. Бодрова І. О. Сутність та особливості професійного самовизначення майбутніх соціальних працівників у сучасних українських умовах. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2020. Випуск 78. С. 30-34. URL: <https://enquir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/33767/Bodrova.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 20.06.2023).
4. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів: методичні рекомендації. Київ: Фенікс, 2022. 64 с.
5. Венгловська О. А., Елькін О. Б., Марущенко О. А., Федоренко О. Ф. Упровадження компонентів розвитку емоційного інтелекту в учнівства: практичний порадник педагогам закладів загальної середньої освіти. УІРО, 2023. 18 с.

6. Виклики та рішення у вихованні дітей у цифрову епоху. *Розвиток дитини*. URL: <https://childdevelop.com.ua/articles/upbring/9412/> (дата звернення: 20.06.2023).

7. Карпенко О. Г. Формування професійної компетентності соціального працівника як однієї з умов успішної практичної діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 11: Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління*. 2007. Вип. 6. С. 32–39.

8. Корнещук В. В. Соціальний працівник: аналіз процесу професійного самовизначення. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*. 2014. Вип. 131. С. 11–14

9. Костіна В. В. Підготовка майбутніх фахівців соціальної галузі до соціального виховання дітей та молоді в умовах нових соціальних викликів. *Соціальна робота: виклики сьогодення* : Збірник наукових праць за матеріалами XII Міжнародної науково-практичної конференції / за заг. ред. О. В. Сороки, С. М. Калаур, Г. В. Лешук. Тернопіль : ТНПУ імені В. Гнатюка, 2023. С.27-30.

10. Костіна В. В. Теорія та практика використання етнопедагогічних засобів у професійній підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери до профілактики дезадаптації учнів: Навчально-методичний посібник. Харків: ФОП Мезіна, 2018. 112 с.

11. Патинок О. П. Становлення відповідальності як професійно значущої якості соціального працівника...автореф. дис. канд. псих. наук. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ. 2008.

12. Поліщук В. А. Формування професійно-педагогічної культури майбутніх фахівців із соціальної роботи. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія : Педагогіка та психологія. 2019. Вип. 2(2). С.37-40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdupp_2019_2%282%29_11 (дата звернення: 20.06.2023).

13. Радул В. В., Краснощок І. П., Лебедик І. В. Дослідження особливостей самореалізації особистості : монографія. Київ : «ІмексЛТД», 2009. 352 с.

14. Руденко Ю. Ю. Професійна самореалізація майбутніх соціальних працівників. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019 р., № 64, Т. 2. С.112-117.

15. Руденко Ю. Ю. Особистісне самовизначення майбутнього соціального педагога : Монографія. Харків : Мачулін, 2017. 208 с.

References:

1. Bekh I. D. (2015) Vybrani naukovi pratsi. Vykhovannia osobystosti [Selected scientific works. Personality education]. Tom 2. Chennivtsi: Bukrek. 640s. [in Ukrainian].

2. Bohdanova I. M. (2008) Sotsialna pedahohika [Social pedagogy] : Navch. posib. Kyiv : Znannia. 200 s. [in Ukrainian].

3. Bodrova I. O. (2020) Sutnist ta osoblyvosti profesiinoho samovyznachennia maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv u suchasnykh ukrainskykh umovakh [The essence and peculiarities of professional self-determination of future social workers in modern Ukrainian conditions]. Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova [Scientific journal of the M.P. Drahomanov NPU]. Seriiia 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy. Vypusk 78. S. 30-34. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/33767/Bodrova.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (data zvernennia: 20.06.2023). [in Ukrainian].

4. Bondarenko N. V., Kosianchuk S. V. (2022) Natsionalno-patriotychne vykhovannia u konteksti suchasnykh vyklykiv [National-patriotic education in the context of modern challenges]: metodychni rekomendatsii. Kyiv: Feniks. 64 s. [in Ukrainian].

5. Venhlovska O. A., Elkin O. B., Marushchenko O. A., Fedorenko O. F. (2023) Uprovadzhennia komponentiv rozvytku emotsiinoho intelektu v uchnivstva [Implementation of the components of the development of emotional intelligence in apprenticeship]: praktychnyi poradnyk pedahoham zakladiv zahalnoi serednoi osvity. UIRO. 18 s. [in Ukrainian].

6. Vyklyky ta rishennia u vykhovanni ditei u tsyfrovu epokhu. (2023) Rozvytok dytyny. URL:<https://childdevelop.com.ua/articles/upbring/9412/> (data zvernennia: 20.06.2023). [in Ukrainian].

7. Karpenko O. H. (2007) Formuvannia profesiinoi kompetentnosti sotsialnoho pratsivnyka yak odniei z umov uspishnoi praktychnoi diialnosti. [Formation of professional competence of a social worker as one of the conditions for successful practical activity] Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. [Scientific journal of the M.P. Drahomanov NPU] Seriiia 11: Sotsiologhiia. Sotsialna robota. Sotsialna pedahohika. Upravlinnia. Vyp. 6. S. 32–39. [in Ukrainian].

8. Korneshchuk V. V. (2014) Sotsialnyi pratsivnyk: analiz protsesu profesiinoho samovyznachennia. [Social worker: analysis of the process of professional self-determination] Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. [Scientific notes of Kirovohrad State Pedagogical University named after Volodymyr Vinnichenko] Seriiia: Pedahohichni nauky. Vyp. 131. S. 11–14. [in Ukrainian].

9. Kostina V. V. (2023) Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv sotsialnoi haluzi do sotsialnoho vykhovannia ditei ta molodi v umovakh novykh sotsialnykh vyklykiv. [Training of future specialists in the social field for social education of children and youth in the conditions of new social challenges]. Sotsialna robota: vyklyky sohodennia [Social work: today's challenges]: Zbirnyk naukovykh prats za materialamy KhII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii / za zah. red. O. V. Soroky, S. M. Kalaur, H. V. Leshchuk. Ternopil : TNPU imeni V. Hnatiuka. S.27-30. [in Ukrainian].

10. Kostina V. V. (2018) Teoriia ta praktyka vykorystannia etnopedahohichnykh zasobiv u profesiinii pidhotovtsi maibutnykh fakhivtsiv sotsialnoi sfery do profilaktyky dezadaptatsii uchniv [Theory and practice of the use of ethnopedagogical tools in the professional training of future specialists in the social sphere for the prevention of maladjustment of students]: Navchalno-metodychnyi posibnyk. Kharkiv: FOP Mezina. 112 s. [in Ukrainian].
11. Patynok O. P. (2008) Stanovlennia vidpovidalnosti yak profesiino znachushchoi yakosti sotsialnoho pratsivnyka [Establishing responsibility as a professionally significant quality of a social worker]...avtoref. dys. kand. psykhn. nauk. Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M.P. Drahomanova. Kyiv. 20s. [in Ukrainian].
12. Polishchuk V. A. (2019) Formuvannia profesiino-pedahohichnoi kultury maibutnykh fakhivtsiv iz sotsialnoi roboty. [Formation of professional and pedagogical culture of future specialists in social work] Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu [Scientific Bulletin of Mukachevo State University]. Seriya : Pedahohika ta psykholohiia. Vyp. 2(2). S. 37-40. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdupp_2019_2%282%29_11 [in Ukrainian].
13. Radul V. V., Krasnoshchok I. P., Lebedyk I. V. (2009) Doslidzhennia osoblyvosti samorealizatsii osobystosti [Study of the peculiarities of self-realization of the individual] : monohrafiia. Kyiv : «ImeksLTD». 352 s. [in Ukrainian].
14. Rudenko Yu. Yu. (2019) Profesiina samorealizatsiia maibutnykh sotsialnykh pratsivnykiv. [Professional self-realization of future social workers] Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh. [Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools]. № 64, T. 2. S.112-117. [in Ukrainian].
15. Rudenko Yu. Iu. (2017) Osobystisne samovyznachennia maibutnoho sotsialnoho pedahoha [Personal self-determination of the future social teacher]: Monohrafiia. Kharkiv : Machulin. 208 s. [in Ukrainian].

Valentina Kostina,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Social Work and Social Pedagogy; H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University; orcid.org/0000-0003-2410-7497; e-mail: vkostina@hnpu.edu.ua

ORGANIZATION OF SOCIAL AND EDUCATIONAL ACTIVITIES WITH CHILDREN AND YOUTH AS THE BASIS OF THE DEVELOPMENT OF THE PROFESSIONAL POTENTIAL OF THE SOCIAL FIELD SPECIALISTS ON AN ADAPTIVE BASIS

The article substantiates the need to update the content and methodical support of the process of social education of children and youth in the conditions of new social

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

© Костіна В.

challenges, as well as the training of future specialists to carry out the relevant activities on an adaptive basis. The purpose of the publication was to identify the essence, content and features of the organization of social and educational activities with children and youth in the conditions of adaptive modern challenges, as well as to identify opportunities that ensure the development of the professional potential of social field specialists for this type of activity. Based on the analysis of scientific literature and the practice of social education of children and youth in modern conditions, the essence and main components of social-educational influence, which ensure the success of self-realization and self-affirmation of the individual, are identified, determining the adaptive nature of these processes. Important aspects of social education of children and youth, which future specialists in the social field must possess for successful professional activity, have been determined. The characteristics of the components of the professional training of future specialists in the social field for the organization of social education of children and youth in the conditions of modern social challenges, which is carried out at the H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. Disciplines of professional training during the mastery of its normative and variable components, as well as in the conditions of educational studies of the student scientific society, are defined. The specifics of the organization of socio-educational project activities in the conditions of preparation of events of the student scientific society are highlighted. The results of measuring the influence of the organization of professionally oriented social and educational activities on the state and professional growth of future specialists in the social sector are presented. Guidelines are outlined for further work on determining continuity in the training of social field specialists for the organization of social and educational work with children and youth in the conditions of the spread of new information and adaptive technologies, the need to ensure the training of social field specialists for the organization of social and educational influences on children and youth that create conditions for the development of important social-emotional skills, successful self-realization and self-affirmation.

Key words: children, youth, organization of social and educational activities, specialist in the social field, new social challenges, professional potential, social responsibility, self-affirmation, self-realization, adaptive basis.